

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет будівництва і архітектури
Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
Фонд інституційного розвитку української науки
Фонд Ебергарда Шьока (ФРН)
Фонд підтримки будівельної галузі (ФРН)

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Всеукраїнська науково-практична
конференція до 75-ї річниці прийняття
ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

КИЇВ 2024

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет будівництва і
архітектури
Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
Фонд інституційного розвитку української науки
Фонд Ебергарда Шьока (ФРН)
Фонд підтримки будівельної галузі (ФРН)**

***ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ВІЙНИ***

**Всеукраїнська науково-практична конференція
до 75-ї річниці прийняття
ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ**

КИЇВ 2024

УДК 341.3+342.7+342.8
З-32

Рекомендовано до друку Вченою радою КНУБА, прот. № 18 від 26.01.2024 р.

Редакційна колегія

Куліков П.М. – д.е.н., проф., ректор КНУБА (голова)
Вервейко І.Д. – заступник керівника Офісу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
Марченко М.В. – к.ю.н., Фонд інституційного розвитку української науки
Мьоллер П. – член правління, Директор, Фонд Ебергарда Шьока (Німеччина)
Вайзе Т. – віце-президент Фонду підтримки будівельної галузі (Німеччина)
Деревінський В.Ф. – д.і.н., проф., КНУБА
Карпунцов В.В. – д.ю.н., проф., КНУБА, ВГО «Ліга інтернів»
Ковальчук О.Ю. – к.т.н., доц., КНУБА
Мамедов А.М. – к.т.н., доц., КНУБА
Мамонтов І.О. – к.ю.н., проф., Заслужений юрист України, КНУБА
Марченко М.В. – к.ю.н., виконавчий директор Фонду інституційного розвитку української науки
Машков К.Є. – к.ю.н., КНУБА, адвокат
Новицька Н.Б. – д.ю.н., проф., Державний податковий університет
Перегуда Є.В. – д.п.н., проф., КНУБА
Похиленко І.С. – к.ю.н., доц., КНУБА
Присяжнюк О.Б. – суддя Апеляційного суду міста Києва у відставці, колишній Голова Київського суду
Сердюк Н.А. – д.ю.н., проф., КНУБА
Халабуденко О.А. – к.ю.н., доц., КНУБА
Ярошук І.В. – к.і.н., доц., КНУБА

Рецензенти:

Безклубий Ігор Анатолійович – доктор юридичних наук, професор
Шатіло Володимир Анатолійович – доктор архітектури, професор

Захист прав людини в Україні в умовах війни: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 75-ї річниці прийняття Загальної декларації прав людини. (Київ, 6 грудня 2023 р.). Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри, Офіс Уповноваженого Верхов. Ради України та ін. Київ-Тернопіль: КНУБА, «Бескиди», 2024. 186 с.

ISBN 978-966-457-295-5

УДК 341.3+342.7+342.8

© КНУБА

ЗМІСТ

Стеценко С. Судовий захист соціальних прав військовослужбовців в умовах війни	5
Сердюк Н. Проблеми реалізації та захист прав і свобод в умовах війни	9
Мамонтов І., Карпунцов В. Відбудова України як елемент захисту прав людини у воєнних конфліктах: фінансово-правовий аспект.....	13
Миколаєць В. Особисте немайнове право на розпорядження біоматеріалом особи після її смерті.....	16
Новицька Н., Новицький А. Обмеження права на інформацію в умовах воєнного стану	20
Перегуда Є. Щодо реалізації виборчого права в умовах воєнного стану	25
Пилипенко О. Права людини та дитини в умовах війни в Україні.....	31
Бабюк А. Сучасні аспекти реалізації та захисту прав, свобод людини і громадянина	38
Єгоров В., Дьомкін П. Загальна Декларація прав людини та її порушення в умовах війни	41
Козакова І. Пробаційний нагляд за кримінальним законом України: в контексті розвитку сучасної пенології.....	45
Кулеба О. Проблемні питання застосування норм Женевської конвенції в умовах воєнного стану.....	50
Лисенко О. Женевські конвенції про правовий статус комбатантів	53
Машков К. Трудові гарантії мобілізованих працівників під час дії воєнного стану	59
Похиленко І. До питання про принципи обробки персональних даних	63
Khalabudenko O. The right to adequate housing: international, national and local	67

<i>Цебенко С.</i>	
Захист прав людини: виклики та досягнення у сучасному світі та їх вплив в Україні	76
<i>Ярошук І.</i>	
Освіта в умовах війни: виклики для України	81
<i>Машиков К.</i>	
Особливості переходу зі спрощеного позовного провадження в загальне позовне у цивільному процесі.....	85
<i>Дружинін Д.</i>	
Латентність злочинності у сфері господарської діяльності.....	90
<i>Крутило О.</i>	
Роль і значення недержавних організацій у процесах розбудови громадянського суспільства	93
<i>Мигун М.</i>	
Про співробітництво громад прикордонних територій з муніципалітетами інших країн: кейс Сумщини.....	97
<i>Сидорович Р.</i>	
Інститут державної служби та політика запобігання і провіддії дискримінації	100

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

<i>Гюнай К.</i>	
Права та свобода людини в Україні в умовах війни	103
<i>Дегтяр Олександр</i>	
Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.....	105
<i>Дегтяр Олена</i>	
Домашнє насильство в кримінальному праві України	109
<i>Дроздов П.</i>	
Вплив діяльності прокуратури на захист і забезпечення прав людини.....	116
<i>Загородній Н.</i>	
Проблеми забезпечення безпеки міжнародного гуманітарного права в умовах війни в Україні	120
<i>Келеберда А.</i>	
Проблемні питання реалізації прав і свобод у сучасному інформаційному суспільстві.....	123
<i>Копчук О.</i>	
Система захисту прав людини в Україні за умов війни	129

<i>Кравченко А.</i>	
Права людини під час війни: конституційно-правові гарантії та обмеження.....	132
<i>Куреня Ю.</i>	
Практики демократії в Україні в умовах війни	137
<i>Лемішко В.</i>	
Україна та Рада Європи: особливості співпраці	142
<i>Махотенко М.</i>	
Поняття війни та її легітимізація міжнародним правом: теоретико-правовий аспект	146
<i>Мегесь І.</i>	
Захист права власності в Україні в умовах воєнного стану.....	151
<i>Михайлова Є.</i>	
Права дітей, які залишилися без батьків під час воєнного стану.....	154
<i>Низовий Є.</i>	
Цифровізація в часи реформації захисту прав людини.....	157
<i>Новіков Н.</i>	
Екоцид в аспекті порушення основоположних прав людини....	160
<i>Пилипенко В.</i>	
Охорона прав на наукові відкриття	164
<i>Рубан А.</i>	
Причини та наслідки використання ворожого культурного контенту для українського народу і його культури.....	167
<i>Степенко Н.</i>	
Вплив молодіжних організацій на розвиток прав молоді під час війни	170
<i>Харко К.</i>	
Права людини як фактор консолідації суспільства в умовах політичних криз	173
<i>Шаховець А.</i>	
Проблема депортації, смерті, каліцтва українських дітей, завданих діями РФ	176
<i>Шовкун А.</i>	
Сексуальне насильство як елемент злочинів проти людяності та засіб вчинення геноциду в рамках порушення гуманітарного права.....	181
<i>Ягодинський В.</i>	
Механізми захисту прав людини в умовах війни в Україні.....	184

*Анна ШОВКУН,
магістрантка ОП «Захист прав людини у сфері будівництва та
містобудування»,
Наук.керівник: д.ю.н., проф. Сердюк Н.А.,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ ТА ЗАСІБ ВЧИНЕННЯ ГЕНОЦИДУ В РАМКАХ ПОРУШЕННЯ ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Внаслідок повномасштабного вторгнення російських військ в Україну знищено безліч населених пунктів, частково або повністю зруйновані об'єкти критичної інфраструктури, вчиняються масові вбивства цивільного населення. Разом з цим гостро постала проблема сексуального насильства пов'язаного з війною.

Станом на 13 грудня 2023 року в Україні від початку повномасштабної війни зафіксовано та зареєстровано 258 випадки сексуального насильства скоєного російськими військовими злочинцями. [1]

З 1990-х років було визнано, що сексуальне насильство може бути елементом злочинів проти людяності та засобом здійснення геноциду. Термін “сексуальне насильство пов'язане з конфліктом” (СНПК) визначається як форма гендерно зумовленого насильства (ГЗН), яка включає в себе зґвалтування, сексуальне рабство, примус до - проституції, вагітності, абортів, стерилізації та інші форми сексуального насильства вчиненого щодо жінок, чоловіків, дівчат або хлопців, і яка пов'язана з воєнним конфліктом. [2]

Сексуальне насильство пов'язане з конфліктом - це злочин, який не має терміну давності. Тому звернувшись із заявою про вчинення такого злочину, винна особа буде притягнена до відповідальності у будь-який час та незалежно від того, коли цей злочин був скоєний.

У березні 2022 року Міжнародний Кримінальний Суд (МКС) відкрив офіційне розслідування в контексті заяв щодо вчинення злочинів проти людяності, воєнних злочинів та геноциду за період з листопада 2013 року і донині. 39 держав-членів МКС звернулись із заявою в інтересах України

про відкриття розслідування. Україна не зверталася, тому що, не ратифікувала Римський статут та ми не є державою-членом МКС. Але даний документ ми підписали.

Звертаючись до українського законодавства, а саме до Кримінального Кодексу України ст. 438 “Порушення законів та звичаїв війни”, диспозиції частин 1 та 2 є бланкетними та в частині захисту цивільних осіб від згвалтування в умовах збройного конфлікту відсилають до положень міжнародного гуманітарного права. [3] Станом на сьогодні юридична спільнота, правоохоронні органи розслідуючи воєнні злочини, злочини проти людяності, геноциду звертаються до норм Римського статуту, а саме: стаття 5 “Злочини що підпадають під юрисдикцію Суду”, стаття 6 “Геноцид”, стаття 7 “Злочини проти людяності”, стаття 8 “Воєнні злочини”.

Наразі досудове розслідування злочинів пов’язаних з військовими діями, здійснюється слідчими одного зі слідчих органів - Служби Безпеки України, Державного бюро розслідувань України, Національної поліції - під наглядом прокурора обласної прокуратури або Департаменту з розслідування воєнних злочинів, Офісу Генерального прокурора України. [1]

З вересня 2022 року Управління щодо злочинів СНПК функціонує як центральний так і спеціалізований відділ у складі Офісу Генерального прокурора, який здійснює нагляд за розслідуваннями та переслідуваннями СНПК на всій території України.

На сьогоднішній день в розслідуваннях сексуального насильства під час воєнного конфлікту виникають деякі складнощі. А саме: матеріальних слідів вчинення СНПК не було на момент проведення розслідування або вони були скоєні за відсутності свідків. Також постраждали з психологічних причин можуть замовчувати факт його вчинення. Держава гарантує безоплатну медичну, психологічну, соціальну та правову допомогу, постраждалим гарантується право на конфіденційність, а інформація яка надається використовується в межах кримінального провадження і виключно уповноваженими суб’єктами. [4]

Список використаних джерел:

1. Оцінка ставлення суспільства до сексуального насильства пов’язаного з конфліктом (СНПК) і тестування повідомлень. Офіс

Генерального прокурора України // веб-сайт. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/rezultati-diyalnosti> (дата звернення: 27.11.2023).

2. Ламб К. Розслідування воєнних злочинів: Сексуальне насильство пов'язане з конфліктом. Глобальна мережа журналістських розслідувань від 14.11.2023 року. Веб-сайт. URL: Розслідування воєнних злочинів: Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом – Global Investigative Journalism Network (gijn.org) (дата звернення: 27.11.2023).

3. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 27.11.2023).

4. Коломієць В. Сексуальне насильство під час війни - це воєнний злочин який не має строку давності. Міністерство юстиції від 16.05.2023 року. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/valeriya-kolomiets-seksualne-nasilstvo-pid-chas-viyuni-tse-voenniy-zlochyn-yakiy-ne-mae-stroku-davnosti> (дата звернення: 27.11.2023).

Підписано до друку 01.02.2024 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 107-321
Умов.-друк. арк. 8,6. Обл.-вид. арк. 8,8.
Тираж 80 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.